

Inhoud

Inleiding	11
<i>Patrick van der Duin en Dhoya Snijders</i>	
Aanleiding	11
Beleid en de toekomst	12
Waarom toekomstverkennen?	14
Nederland en de toekomst	15
Leeswijzer	18
1 Toekomststatistiek	25
De demografische prognoses van het CBS	
<i>Coen van Duin</i>	
Prognoses voor een plannende overheid	25
Rol toekomstverkenningen binnen het CBS	28
Casus: de prognosecyclus 2014-2016	31
Uitkomsten, toepassing en impact	40
Reflectie	43
2 De Toekomstverkenning Welvaart en leefomgeving 2015 van het CPB en PBL	49
<i>Ton Manders en Gerbert Romijn</i>	
Aanleiding	49
Twee referentiescenario's	52
Wat vertellen de scenario's?	60
Reflectie	64
3 Klimaatverkenningen van het KNMI	73
<i>Bart van den Hurk, Rob van Dorland en Bernadet Overbeek</i>	
Aanleiding voor de KNMI-klimaatscenario's	73
Opzet en uitgangspunten van de KNMI-klimaatscenario's	75
Keuzes en onzekerheden	76
Methodiek van de KNMI-klimaatscenario's	81

Toepassing van de scenario's in de beleidspraktijk	87
Reflectie en <i>lessons learned</i> : wat zeggen de scenario's wel, wat zeggen ze niet	89
4 Balanceren tussen technologie en beleid	97
'Trendanalyse biotechnologie' van de COGEM als toekomstverkenning	
<i>Ruth Mampuyts en Frank van der Wilk</i>	
Aanleiding	97
COGEM	100
Casus: Trendanalyse Biotechnologie	104
Resultaat, toepassing en impact	119
Reflectie	121
5 Volksgezondheid Toekomst Verkenning (VTV)	127
<i>Henk Hilderink, Marieke Verschuuren, Casper Schoemaker, Johan Polder, Fons van der Lucht en Hans van Oers</i>	
Inleiding	127
Toekomstverkennen van de volksgezondheid op het RIVM	132
Onzekerheden centraal	138
VTV-2018: Een gezond vooruitzicht	142
Waar en hoe wordt de VTV gebruikt?	152
De toekomst van de VTV	153
6 De toekomst tegemoet van het SCP	159
<i>Jos de Haan</i>	
Een toekomstverkenning: aanleiding en urgentie	159
Toekomstverkennen binnen het SCP: historie en diversiteit	162
De toekomst tegemoet: methodiek en proces	164
De ontvangst van het rapport: toepassing en impact	169
Een verkenning: reflectie en <i>lessons learned</i>	172

7 Toekomstkijken in de breedte: de <i>Horizonscan</i> 2050 van STT	177
<i>Patrick van der Duin, Dhoya Snijders, Silke den Hartog- de Wilde, Jacintha Scheerder en Rene Hoogerwerf</i>	
Aanleiding van de <i>Horizonscan</i> 2050	177
Rol en aard van toekomstverkennen bij STT	178
Casus: de <i>Horizonscan</i> 2050	181
Resultaat, toepassing en impact van de HS2050	189
Reflectie	194
8 Innoveren voor een duurzame toekomst	199
Een casus van de AWTI	
<i>Hamilcar Knops en Annelieke van der Giessen</i>	
Aanleiding	199
De Adviesraad voor wetenschap, technologie en innovatie	201
Toekomstverkennen bij de AWTI	202
Hoe energie-innovatie te stimuleren zodat de energievoorziening in 2050 duurzaam is?	204
Reflectie op toekomstverkennen bij de AWTI	216
9 WRR: De toekomst vraagt om een andere manier van kijken	223
<i>Josta de Hoog, Anne-Greet Keizer en Frans Brom</i>	
Grote voedselopgaven voor de toekomst	223
WRR en de toekomst: een verandering van benadering	224
Van landbouw- naar voedselbeleid	226
Hoe kwam het rapport tot stand?	230
Een typisch WRR-rapport?	231
Een nieuw perspectief tussen toekomst en heden: de toekomst is open maar niet leeg	234
Brede landing van het rapport: van een nationaal naar een Europees voedselbeleid	237
Conclusie	239

10 Keuzes voor de toekomst van de Nederlandse wetenschap	243
Een casus van het Rathenau Instituut <i>Ira van Keulen en Patricia Faasse</i>	
Inleiding	243
Toekomstverkennen binnen het Rathenau Instituut	249
Casus: scenario's voor de toekomst van de Nederlandse wetenschap	252
Resultaat en impact	265
Reflecties	269
Uitleiding	275
<i>Patrick van der Duin en Dhoya Snijders</i>	
Gebruikers centraal	276
Correct gebruik van toekomstverkenningen	278
De multidisciplinaire toekomst	280
Relatie producent en gebruiker	281
Van toekomst naar beleid	283
Van beleidsopgaven naar maatschappelijke opgaven	285
Wat anders?	286
Over de auteurs	289